

УДК [069-044.22]:17.024.4(477:100)

УКРАЇНСЬКИЙ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДІЯЛЬНОСТІ МУЗЕЙНИХ ІНСТИТУЦІЙ: КУЛЬТУРОТВОРЧІ І НАЦІЄЗБЕРІГАЮЧІ ЗАСАДИ

Н. О. Філіпчук

ORCID 0000-0002-1023-923X

У статті узагальнено набання української і зарубіжної музейної педагогіки у контексті становлення культуротворчих і націєзберігаючих пріоритетів її розвитку. Доводиться, що ці заклади представляють собою образ певної країни, народу, уособлюючи культурні цінності конкретної спільноти, нації, цивілізації. Музеї стали у більшості країн світу найкращою презентацією їхнього культурного, духовного, політичного розвитку. Кожен музей світового рівня має оригінальну історію свого становлення, кожен із них містить своєрідну спадщину і набання національних культур світу, у кожного зберігаються особливі пріоритетні напрями презентаційних показів, наукових досліджень, музейного будівництва й розвитку. Знамениті музеї світу упродовж року відвідують мільйони туристів з усього світу. Вони є найбільшими скарбницями реальних пам'яток історії, матеріальної, духовної культури, ставши невід'ємною частиною життєдіяльності народів і держав. Біля витоків створення музеїв знаходилися особистості, які були зорієнтовані різними мотиваційними інтересами.

Визначено, що сучасні музеї мають розвиватися як інституції, які визначають культуротворчі і націєзберігаючі засади поступу будь-якої нації. Ця глобальна і національна парадигма спонукатиме дедалі настійливіше звертатися до потенціалу музейної педагогіки, яка не просто знаходиться в певному ряду педагогічних субдисциплін, але відіграє позитивну роль в ефективній взаємодії освітніх і культурних інституцій.

Ключові слова: музейна педагогіка, музеї, культуротворчі чинники, націєзберігаючі засади, музейна комунікація, Україна, зарубіжжя.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. У формуванні державницької свідомості громадян кожна соціальна інституція відіграє свою певну роль, зокрема і музейна установа. Музеї різних профілів і видів

наділені потенціалом для реалізації цього завдання. Від історичних і краєзнавчих до художніх чи музичних — усі вони містять експозиційні матеріали, артефакти, музейні предмети, які варто використовувати під час культурно-просвітницької чи науково-дослідницької роботи в контексті державотворення. Причому цій меті має підпорядковуватися як внутрішня функція музею (збір, збереження, дослідження експонатів), так і зовнішня (освіта, просвіта, екскурсійно-туристична діяльність), що безпосередньо направлена на відвідувача. У різні історичні періоди внутрішні і зовнішні функції характеризувалися своєрідними мотивами, суспільними потребами, ідеологічними завданнями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній педагогічній науці науковці екстраполюють свою увагу до проблем музейної педагогіки, зокрема щодо вивчення досвіду української і зарубіжної практики організації музейної справи (В. Крамар (2018), Р. Маньковська (2013, 2018), К. Смаглій (2018), А. Хеленюк (2015) та ін.). У працях розкриваються особливості налагодження сучасної музейної комунікації на основі взаємодії з освітніми інституціями, висвітлено внесок відомих особистостей у становлення теорії і практики музеєзнавства. Водночас потребує більш цілісного дослідження українській і зарубіжній досвід діяльності музейних інституцій з урахуванням найвагоміших пріоритетів розвитку музейної справи.

Метою статті є узагальнення надбань української і зарубіжної музейної педагогіки у контексті становлення культуротворчих і націєзберігаючих пріоритетів її розвитку. Основними **завданнями** відповідно до мети є окреслення здобутків і втрат українських музейних інституцій та визначення перспектив удосконалення просвітницької діяльності, а також означення позитивного досвіду організації культурно-освітньої діяльності зарубіжних музеїв у контексті утвердження націєзберігаючого потенціалу культури.

Виклад основних результатів. Якщо вважати, що музей є передусім культурно-просвітницьким, науково-дослідним закладом, то його функції, суспільні завдання, пріоритети охоплюють доволі широку сферу життєдіяльності, а також різні за віком, соціальним станом, інтересами верстви населення. Величезний пласт пам'яток національної і світової культурної спадщини є і буде завжди мати особливий мотиваційний інтерес Людини і суспільства. Безперечно, що музеї слід розглядати як обов'язкову складову туристичної політики, бізнесової діяльності. Завдяки їм значно активізуються економічні, соціальні процеси в країнах, регіонах, де існує розгалужена музейна мережа, а також розвивається діалог культур і народів, оскільки в цьому сегменті постійно знаходиться значна кількість

іноземних та вітчизняних туристів. Ці заклади являють собою образ певної країни, народу, уособлюючи культурні цінності конкретної спільноти, нації, цивілізації. Музеї стали у більшості країн світу найкращою презентацією їхнього культурного, духовного, політичного розвитку. Знамениті музеї світу (Лувр, Британський музей, Галерея Уффіці, музей Ватикану, Прадо, Метрополітен-музей, Каїрський, Ермітаж...) упродовж року відвідують мільйони туристів з усього світу. Вони є найбільшими скарбницями реальних пам'яток історії, матеріальної, духовної культури, ставши невід'ємною частиною життєдіяльності народів і держав. Музеї, з'явившись у класичному розумінні нинішнього часу в XVIII ст., відіграють величезну роль в культурно-історичному процесі людської цивілізації. Їхня поява є ознакою потужного суспільно-політичного і духовного пробудження народів, які розглядали культуру, мистецтво як особливу сферу буття.

Очевидно, осмислюючи генезу музейного ренесансу, можна визнати, що ці процеси несуть у собі нагальні й об'єктивні закономірності. Справді, суспільні потреби і прогрес завжди народжуватимуть необхідність культурних та інтелектуальних проривів, які в свою чергу стимулюватимуть соціальний, економічний, науково-технічний поступ. Проте різноплановий, але об'єктивний аналіз еволюції і революції в культурно-історичній ніші, приведе дослідницькі пошуки до закономірного висновку, що визначальна роль тут належала Особистості. Видатні державні, культурні, політичні діячі, фінансисти й меценати часто ставали ініціаторами, розробниками й засновниками тих унікальних (світового рівня) проектів, які впродовж багатьох століть продовжують бути взірцями цивілізаційної культури. Адже важко уявити, наприклад, Гелерею Уффіці (1575 р.), що є найвизначнішим музеєм образотворчого мистецтва, якби початок його формування не відбувався завдяки сімейній колекції Медічі. І тому коли відвідувачі музею у Флоренції насолоджуються картинами Джотто, Мартіні, Ботічеллі, Корреджо, Леонардо да Вінчі, Рафаеля, Мікеланджело, Караваджо, голландських, німецьких, фламандських майстрів (Рембрандт, Дюрер, Рубенс) та інших, знаймо — цей культурний світовий феномен постав завдяки Медічі. Подібне спостерігалось і при створенні історико-археологічному музеї Великобританії. Заснований в 1753 р., він народжувався завдяки трьом унікальним колекціям пам'яток культури: 1) Лікаря і натураліста Ханса Слоуна; 2) Роберта Харлі; 3) антиквара Роберта Коттона. Розпочавши свою роботу (XVIII ст.) з п'яти тисяч відвідувачів за рік, сьогодні Британський музей, що розміщується на площі близько 9 футбольних полів, щороку

приймає понад 6 мільйонів туристів і відвідувачів, перетворившись в одну з культурних «Мекк» світу.

Біля витоків створення музеїв знаходилися особистості, які були зорієнтовані різними мотиваційними інтересами. Багатство, слава, честолюбство перепліталися із захопленнями прекрасним і дивовижним. І ті правителі, які присвячували себе мистецтву, культурі, залишали в історії добрий слід. В Іспанії XVIII ст. саме з королівської колекції почав вибудовуватися мадридський публічний музей Прадо, який пізніше стане одним з найбільших і значимих у європейському, світовому мистецькому просторі. Сьогодні тут представлені найвидатніші твори іспанських, італійських, фламандських, інших європейських шкіл. Босхе, Мурільйо, Веласкес, Ель Греко, Гойя, Сурбарана — художники, твори яких залишаються окрасою світового мистецтва. Проте захоплюючись культурними шедеврами Прадо, слід пам'ятати про той неоціненний вклад у музейну справу, внесений королевами Іспанії — Ісабель де Брананца та Марія Хосефа Амалія. Остання, німкеня за походженням, перенесла багато цінного з німецької музейної культури, зокрема з Дрезденської Картинної галереї, що додало вишуканості й різноплановості нововідкритому музею в Мадриді (1819 р.). Варто визнати, що завдяки духовному просвітництву й освіченості окремих очільників папського престолу в 1769 р. став функціонувати музей Ватикану, інтегрувавши найвизначніші музейні колекції, скульптури, картини, споруди. Але серед 1400 його залів, понад 50 тисяч експонатів знаходиться одна з найвеличніших пам'яток — Сікстинська капелла. Надзвичайно цінним є також раритети православного іконопису, стародавнього сакрального мистецтва.

Безумовно, кожен музей світового рівня має оригінальну історію свого становлення, кожен із них містить своєрідну спадщину і надбання національних культур світу, у кожного зберігаються особливі пріоритетні напрями презентаційних показів, наукових досліджень, музейного будівництва й розвитку. Проте всі вони наділені спільним знаменником в історії походження і становлення. Завжди біля витоків народження музею знаходилися ініціатори їхнього створення. Вони хоча й були різними за своїм походженням, соціальним статусом, майновим цензом, відношенням до влади, але об'єднуючим для них ставало усвідомлення значущості збереження для народу, майбутніх поколінь пам'яток історії, культури, мистецтва, природи. Ними могли бути митці, науковці, представники багатих і панівних суспільних станів, особистості, що правили королівськими і царськими династіями, уряди і парламенти країн. Їхні рішення, ініціативи, підтримка часто ставали вирішальними для становлення багатьох подібних культурних інституцій, які сьогодні

визначають світову музейну моду. Так, у 1865 р. Єгипетський уряд приймає доленосне рішення щодо створення Каїрського музею, який перетворився не просто в один з найбільших музеїв на планеті, але й є унікальним сховищем дорогоцінних пам'яток давньоєгипетської культури. Колекція, що складається з понад 120 тисяч оригінальних предметів, зберігає такі раритетні зібрання, які не зустрічаються в жодному іншому музеї світу.

Метрополітен-музей у США має іншу історію свого народження. Радше за все це була не урядова чи президентська ініціатива, а громадська, виявлена шанувальниками мистецтва й окрім цього – заможними людьми. Заснований групою американських підприємців у 1870 р. на основі приватних художніх колекцій, він уже в 1872 р. відкрився для загального публічного огляду. 174 картини Пуссена, Халса, Ван Дейка, Тьєноло та інших європейських живописців стали тим ядром картинних експозицій навколо якого дуже швидко розростався величкий осередок світової культури. У ХХ ст. музей в Нью-Йорку завоював заслужену славу в культурно-мистецькому просторі світу. Проте він наділений деякими якісними характеристиками, що викликають повагу і суспільне схвалення. Важливо, що в багатій Америці утримання й розвиток такого унікального закладу національної історії та культури в основному (відповідно усталеній традиції) покладено не на державу, а на громаду, шанувальників, спонсорів і меценатів музейної культури. Висока етична норма – допомога музею залишилася доброю традицією впродовж майже 150 років. Кожен намагався зробити музей кращим, багатшим, цікавішим. Відомий приклад, коли один із фундаторів Метрополітен-музею Д. Кансетт заповів для нього як дар свою приватну колекцію з 38 картин. Зате і з боку музею можна відзначити ряд навчальних прикладів для наслідування. Скажімо, найголовніше – відкритий публічний доступ народу до культурних надбань, зокрема і тих, хто неспроможний придбати за відповідну ціну вхідний квиток. Практика засвідчує, що потенційний відвідувач музею може придбати, по-перше, квиток у касі за будь-яку вартість і навіть безплатно (за проханням). Для українського музейного простору, як і для інших інституційних закладів, вище окреслені підходи, особливо в питаннях доступу громадян до культури, меценатства з боку бізнесового сектору щодо підтримки музеїв України, музейної політики держави в умовах деколонізації, декомунізації, національно-патріотичного виховання суспільства, особливо молоді (Музейних простір України, 2018).

Ра найскладніших обставин економічного, соціального, політичного характеру в культурному просторі має бути присутня державна музейна політика. Можна погоджуватися з тим ствердженням, що музейна сфера

потребує значних державних і громадських витрат. І не дивно, адже це – інвестування в Людину, що ніколи не передбачає отримання економічно-фінансової «вигоди» чи «прибутку». Проте слід визнати як аксіому, що інвестування в людину є найбільш ефективним «капіталовкладенням» і завжди – безпрограшне, даючи результат на близьку і далеку перспективу, для нинішніх і майбутніх поколінь. І хоча функціонально природним є підхід, що музеї стали невід'ємною складовою туристичного бізнесу, а все, чим займаються музейні заклади (виставки, конкурси, музейні фестивалі, конференції, мистецькі діалоги), спрямовуються на стимулювання туристичної промоції, активізацію туристичного руху. Проте всі ці напрями роботи, як і розбудова музейної інфраструктури, функціонування антикварних і сувенірних магазинів, майданчиків для виставкових галерей, запровадження новітніх технологій і формування музейних експозицій сприяє бюджетним надходженням, частково вирішуючи нагальні потреби музейництва, є лише тими засобами і формами, які слугують найголовнішій меті – формування національно-патріотичного світогляду, коли мова йде про Україну, отримання нових знань, умінь; тих компетентностей, що передбачають виховання ставлення, відношення до чогось чи когось; громадянського і культурного самовираження Особистості.

Отже, музеї, як й інші культурні та освітні заклади, передусім виконують культурно-просвітницьку, освітню та наукову функції, що є важливими складовими виховного суспільного процесу. Тому незалежно від профільного напрямку, форми власності і системи підпорядкування, музей є центром культурного життя конкретного населеного пункту, громади, регіону, країни. Першочерговими завданнями музейної адміністрації, музейних педагогів – максимально забезпечити проінформованість населення, що знаходиться, насамперед, у межах впливу конкретного закладу, про наявність і якісні характеристики тієї спадщини матеріальної і духовної культури, що містяться у фондах і експозиціях даного музею. Особливо важливо, щоби громадськість мала уяву про національну культурну спадщину, що в багатьох країнах вважається ціннісним національним надбанням, гордістю нації лі держави. В Україні важливе місце в цьому контексті займають національні музеї, а також всі музеї, в яких зберігається державна частина музейного фонду України. Офіційна музейна сфера України складає біля 470 музеїв (у 2009 р. – 458). Найбільшу частку серед державних і комунальних закладів мають: краєзнавчі – 146, історичні – 140, літературні – 73, художні – 45... (Музейних простір України, 2018). Їхні фонди містять понад 16 млн. музейних експонатів, які являють собою унікально ціннісний потенціал для

наукових розвідок, культурно-освітньої діяльності, просвітництва, активного розвитку туризму, удосконалення навчально-виховного процесу в освітніх установах, а також для ідеологічного, політичного, мілітарного спротиву державам і народам, які загрожують національним інтересам України. Особливо необхідно проводити активну науково-дослідницьку і просвітницьку роботу в музейному середовищі в умовах неоголошеної російсько-української війни, агресії з боку РФ. Адже музейні експонати, раритетні історичні пам'ятки, рукописи, стародруки і документальні матеріали несуть у собі потенціал історичної правди, що сутнісно впливає на формування свідомості, ментальності, ідентичності громадян. Проте практика засвідчує, що значна кількість (переважна більшість) музейних предметів та експонатів не можуть бути використовувані ні в наукових, ні в освітніх, ні в просвітницьких, ні в пізнавально-виховних цілях. Адже через відсутність належної кількості придатних приміщень державних і комунальних музеїв, брак коштів все це призводить до того, що лише десята частина музейних фондів можуть експонуватися, а багато цінних експонатів, маючи велике наукове значення, значний виховний, морально-етичний і естетичний потенціал потребують тривалої і трудомісткої реставрації. Тому суть справи не лише полягає в покращенні структури музейного управління, але насамперед, в значних якісних змінах державної музейної політики.

Стосується ця проблема і 15 музейних установ, які безпосередньо підпорядковані Міністерству культури України. Передусім це — Національний музей історії України, Національний музей історії України у другій світовій війні (Меморіальний комплекс), Національний художній музей, Національний музей літератури, Національний музей Тараса Шевченка, Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, Національний музей у Львові, Національний музей «Меморіал жертв голодомору», Національний музей народної архітектури та побуту, Національний музей-меморіал жертв окупаційних режимів «Тюрма на Лонцького», Національний меморіальний комплекс «Висота маршала І. С. Конєва», музей історії Десятинної церкви, Національний науково-дослідний реставраційний центр, Львівська галерея мистецтв. У значній мірі їхні експозиції, історичні пам'ятки, музейні предмети відображають історичну й культурну генезу українського народу. Очевидно, що цю унікальну музейну спадщину України ще донедавна репрезентував на фаховому рівні в глобальній мережі лише єдиний сайт — «Музейний простір України» (Музейний простір України, 2018). Разом з тим саме цей напрям, вимагаючи доволі скромні ресурси, зміг би ефективно розблокувати інформаційно-культурний національний простір. Адже навіть

така дієва форма музейних і міжмузейних комунікацій як фестивальні конкурси з їх відкритою змагальністю є далеко недостатньою для PR-ефектів і проривів музейного продукту на внутрішній і зовнішній культурний ринок. Музеєзнавство потребує для якісного функціонування сучасної мовної культури, добре володіння в усіх регіональних і центральних музеях державною й багатьма іноземними мовами. З їхньою допомогою слід успішніше пізнавати світ, ефективно представляти зарубіжним туристам духовну, матеріальну, природну культурну історію України. Варто успішно переймати зарубіжний досвід європейських країн, як і будь-які і для будь-яких верств населення туристичні програми насичують культурологічною складовою, комбінуючи відвідування репрезентативних музейних закладів у конкретному краї, регіоні. Добра культурна «експансія» для «інших» є характерною рисою для музейної практики європейських країн, інших розвинутих світових демократій. Значною мірою сприяє цьому успішне впровадження багатьма національними системами освіти компетентнісної моделі — рідна мова + дві іноземних, розблоковуючи таким чином бар'єри для міжкультурного діалогу.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, в національних культурно-освітніх системах музейна педагогіка сприймається як: спеціалізована наукова галузь; вчення про посередництво між музейними експонатами і відвідувачем; наукова дисципліна, що здійснює, реалізує основні функції музею; наука, що вивчає потенціал музейної культури для освітнього процесу; наука про використання навчального матеріалу, освітніх знань для успішного засвоєння музейних цінностей, закладених у експонатах та предметах; педагогічна дисципліна, яка займається розвитком і підвищенням суспільної ролі музею як соціального інституту; практична галузь, що займається розвитком і удосконаленням ролі навчальних закладів і неформальних культурно-освітніх просторів; засіб і спосіб навчання з метою формування позитивної Я-концепції, пробудження інтересу, мотивації до музейної духовної і матеріальної культури. Така широка палітра означень сутності й функціональності музейної педагогіки радше за все доводить і переконує про її багатоаспектність, синтетичність і міждисциплінарність дії. Хоча за останнє століття таке соціальне новоутворення не отримало повної узгодженості на рівні більшості національних освітніх та соціокультурних систем, проте колективна думка на рівні світових самітів (Ріо-де-Жанейро, Ханчжоу, Флоренція), останніх років переконують, що Людство в умовах боротьби за виживання і прагнень до прогресу, впроваджує в життя тезу — «Майбутнє, якого ми хочемо, з культурою». Ця глобальна і національна

парадигма спонукатиме дедалі настійливіше звертатися до потенціалу музейної педагогіки, яка не просто знаходиться в певному ряду педагогічних субдисциплін, але відіграє дуже позитивну роль в ефективній взаємодії освітніх і культурних інституцій.

Література

1. Крамар В. Внесок П. П. Чубинського у становлення «музейної педагогіки» і розвиток етнічної культури. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*. 2015. Вип. 1. С. 73-78. URL : irbis-nbuv.gov.ua (дата звернення: 11.09.2018).
2. Маньковська Р. В. Музеї України у суспільно-історичних викликах ХХ – початку ХХІ століть. Львів : Простір-М, 2016. 408 с.
3. Маньковська Р. Сучасні музейні комунікації та перспективи їх розвитку. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/kraeznavstvo_2013_3_13 (дата звернення: 1.10.2018).
4. Музейний простір України: портал. URL : <http://prostir.museum/> (дата звернення: 13.09.2018).
5. Смаглий К. В. Європейський досвід музейної сфери. URL : <http://ekmair.ukma.edu.ua> (дата звернення : 11.09.2018).
6. Хеленюк А. Внесок зарубіжних українців у формування художнього фонду Музею історії Національного університету «Острозька академія» та популяризацію творчості митців діаспори. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2015. URL : <https://eprints.oa.edu.ua/5181/1/37.pdf> (дата звернення: 11.09.2018).

References

1. Kramar, V. (2015). Vnesok P. P. Chubynskoho u stanovlennya "muzeynoii pedahohiky" i rozvytok etnichnoii kultury [Contribution of P. P. Chubinsky to the establishment of "museum pedagogy" and the development of ethnic culture]. *Pedahohichni innovatsii: idei, realii, perspektyvy*, #1, 73-78. Retrieved from irbis-nbuv.gov.ua (date of appeal: 11.09.2018) (ukr).
2. Mankovska, R. V. (2016). *Muzeii Ukrainy u suspilno-istorychnykh vyklykakh XX – pochatku XXI stolit [Museums of Ukraine in the socio-historical challenges of the 20th - early 21st centuries]*. Lviv: Prostir-M (ukr).
3. Mankovska, R. (2013). *Suchasni muzeyni komunikatsii ta perspektyvy yikh rozvytku [Modern museum communications and prospects for their development]*. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/kraeznavstvo_2013_3_13 (date of appeal: 1.10.2018) (ukr).
4. *Muзейnyi prostir Ukrainy: portal [Museum space of Ukraine: portal]*. Retrieved from <http://prostir.museum/5> (date of appeal: 13.09.2018) (ukr).
5. Smahliy, K. V. *Yevropeyskyi dosvid muzeynoii sfery [European museum experience]*. Retrieved from <http://ekmair.ukma.edu.ua> (date of appeal: 11.09.2018) (ukr).
6. Kheleniuk, A. (2015). Vnesok zarubizhnykh ukraintsiv u formuvannia khudozhnoho fondu Muzeiu istorii Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia" ta populyaryzatsiiu tvorchosti myttsiv diaspory [Contribution of foreign Ukrainians to

the formation of the artistic fund of the Museum of History of the National University "Ostroh Academy" and promotion of the works of Diaspora artists]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiya"*. Retrieved from <https://eprints.oa.edu.ua/5181/1/37.pdf> (date of appeal: 11.09.2018) (ukr).

УКРАИНСКИЙ И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МУЗЕЙНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ: КУЛЬТУРОТВОРЧЕСКИЕ И НАЦИОУТВЕРЖДАЮЩИЕ ОСНОВЫ

Н. А. Филипчук

В статье обобщены достижения украинской и зарубежной музейной педагогики в процессе становления культуротворческих и нациеутверждающих приоритетов ее развития. Доказывается, что эти заведения представляют собой образ определенной страны, народа, олицетворяя культурные ценности конкретного сообщества, нации, цивилизации. Музеи стали в большинстве стран мира лучшей презентацией их культурного, духовного, политического развития. Каждый музей мирового уровня имеет оригинальную историю своего становления, каждый из них содержит своеобразное наследие и достижения национальных культур мира, у каждого сохраняются особые приоритетные направления презентационных показов, научных исследований, музейного строительства и развития. Однако все они наделены общим знаменателем в истории происхождения и становления – всегда у истоков рождения музея находились инициаторы их создания. Они хотя и были разными по своему происхождению, социальному статусу, имущественному цензу, отношению к власти, но объединяющим для них становилось осознание значимости сохранения для народа, будущих поколений памятников истории, культуры, искусства, природы. Знаменитые музеи мира в течение года посещают миллионы туристов со всего мира. Они являются крупнейшими сокровищницами реальных памятников истории, материальной, духовной культуры, став неотъемлемой частью жизнедеятельности народов и государств. У истоков создания музеев находились личности, которые имели личностные мотивы, интересы.

Определено, что современные музеи должны развиваться как институты, которые определяют культуротворческие и нациеутверждающие основы развития любой нации. Эта глобальная и национальная парадигма требует настойчиво обращаться к потенциалу музейной педагогики, которая не просто находится в определенном ряду педагогических субдисциплин, но и играет положительную роль в эффективном взаимодействии образовательных и культурных учреждений.

Ключевые слова: музейная педагогика, музеи, культуротворческие факторы, нациеутверждающие основы, музейная коммуникация, Украина, зарубежье.

UKRAINIAN AND FOREIGN EXPERIENCE OF MUSEUM INSTITUTIONS ACTIVITIES: CULTURAL CREATIVE AND NATION-PRESERVING FUNDAMENTALS**N. O. Filipchuk**

The article summarizes the achievements of Ukrainian and foreign museum pedagogics in the context of becoming the cultural creative and nation-preserving priorities of its development. It is proving that these institutions represent the image of a certain country, the people, personifying the cultural values of a particular community, nation and civilization. Museums have become, in most countries of the world, the best presentations of their cultural, spiritual, political development. Each world-class museum has an original history of its formation, each museum has a unique heritage, treasure of the world ethnic cultures and each maintains the special priority directions for presentations, scientific research, museum building and development. However, all of them are endowed with a common denominator in the history of origin and formation - always at the origins of the museum birth there were the initiators of their creation. Although they were different in their origin, social status, property qualification, attitude to power, but the unifying for them became the awareness the significance of preservation for the people and the future generations the historical, cultural, artistic and natural heritage. Millions of tourists from all round the world visit famous museums throughout the year. They are the largest treasuries of real history monuments, material and spiritual culture becoming an integral part of peoples and states life. Personalities focused on different interests were near the cradle of the origins of the museums creation.

It is defined that modern museums should develop as institutions that determine the cultural creative and nation-preserving fundamentals of any nation progress. This global and national paradigm will urge ever more vigorously turn to the potential of the museum pedagogics, which is not just one of several among pedagogical sub disciplines, but plays a positive role in the effective interaction of educational and cultural institutions.

Key words: *Museum pedagogics, museums, cultural creative factors, nation-preserving fundamentals, museum communication, Ukraine, abroad.*

Філіпчук Наталія Олександрівна – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, докторант відділу змісту і технології педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна Національної академії педагогічних наук (м. Київ). E-mail: vpee2011@ukr.net

Filipchuk Natalia Oleksandrivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Researcher, Doctoral Student of the Department of Pedagogical Education Content and Technologies of Ivan Zyazun Institute of Pedagogical Education and Adult Education Ukraine National Academy of Sciences (Kyiv, Ukraine). E-mail: vpee2011@ukr.net